



# ՍԵՐՁԵՂ ԴՈՎՆԱԹՈՎ

## Արգելոց

Կնոջս, որ իրավացի էր

Տասներկուսին հասանք Լուգա: Կանգ առանք կայարանի հրապարակում:  
Ջքոսավար աղջիկը վսեմ ոճը փոխեց երկրայինի .

Էնտեղ, ձախի վրա մի տեղ կա...

Հարեանս աշխուժացած վեր թռավ .

Այսինքն՝ գուգարա՞ն:

Ամբողջ ճանապարհին կյանքս կերել էր . «Սպիտակացնող միջոց՝ վեց տառից...  
Վերացող երկկճղակավո՞ր... Ավստրիացի լեռնադահուկո՞րդ...»:

Ջքոսաշրջիկներն իջան լույսով ողողված հրապարակը: Վարորդը չխկացրեց  
դուռն ու պայգեց հովացուցչի առաջ:

Կայարա՛նը... Կեղտակուր դեղին, սյունաշարով կառույց, ժամացույց, արելից  
խունացած դողդոջուն նեոնե տատեր...

Անցա նախասրահ, որտեղ թերթի կրպակն ու գանգվածեղ ցեմենտակուր  
աղբամաններն էին: Բնագողով գտա բուֆետը:

Մատուցողի միջոցով, ալարելով ասաց բուֆետապանուհին:

Կրծքաբլրին ճոճվում էր խցանահանը:

Նստեցի դռան մոտ: Մի բուսեցից հայտնվեց հսկայական թաղիքե այտամորուսներով մատուցողը:

Ի՞նչ եք կամենում:

Կամենում եմ, ասում եմ, որ բոլորը բարեհամբյուր լինեն, համեստ ու սիրալիր:

Կյանքի բազմազանությունից հազեցած մատուցողը լուռ էր:

Կամենում եմ հարյուր գրամ օղի, գարեջուր ու երկու բուսերբրոդ:

Ինչո՞վ:

Երջիկով երեւի:

Ծխախոտ հանեցի, կացրի: Ձեռքերս այլանդակ դողում էին: «Մենակ թե բաժակը չզցեն...»: Քիչ էր՝ կողքիս էլ երկու ինտելիգենտ տասիկ նստեցին: Կարծես թե՛ մեր ավտոբուսից:

Մատուցողը մի փոքրիկ գրաֆին, մի շիշ ու երկու կոնֆետ բերեց:

Բուսերբրոդները վերջացել են, իրազեկեց կեղծ ողբերգականությամբ:

Ես վճարեցի: Վերցրի ու միանգամից էլ ցած դրեցի բաժակը: Ձեռքերս դողում էին ընկնավորի ձեռների պես: Պատավները զգվանքով գնում էին: Փորձեցի ժպտալ .

Ինձ սիրով նայեք:

Նրանք ցնցվեցին ու փոխեցին տեղը: Անհողաբաշխ քննադատական ձայնարկություններ լսեցի:

Սատանան դրանց հետ՝ մտածում եմ: Երկու ձեռքով պինդ բռնեցի բաժակն ու խմեցի: Հետո շրշյունով բացեցի կոնֆետը:

Մի քիչ թեթևացավ: Խաբուսիկ հոգեւոր վերելք զգացի: Գարեջրի շիշը խցկեցի գրպանս: Հետո վեր կացա . քիչ էր մնում շուտ տայի աթոռը: Ավելի ճիշտ՝ ղյուրալյումինե բազկաթոռը: Պատավները տագնապած նայում էին:

Դուրս եկա հրապարակ: Պուրակի ցանկապատին ծոմոված նրբատախտակե վահանակներ էին կախկխել: Դիագրամները ոչ հեռավոր ապագայում մսի, բրդի, ձվի եւ այլ ինտիմ բաների սարեր էին խոստանում:

Տղամարդիկ ծխում էին ավտոբուսի մոտ: Կանայք աղմկոտ տեղավորվում էին: Չքոսավար աղջիկը պաղպաղակ էր ուտում սովերում: Մոտեցա .

Եկեք ծանոթանանք:

Ավրորա, ասաց նա ու պարզեց կաշուն ձեռքը:

Իսկ ես, ասում եմ, Դերբենդ հեղուկատարն եմ:

Աղջիկը չնեղացավ:

Անունիս վրա բոլորը ծիծաղում են: Արդեն վարժվել եմ: Ձեզ ի՞նչ է պատահել: Կարմիր-կարմիր եք:

Հավատացնում եմ՝ միայն դրսից: Ներքուստ սահմանադրական դեմոկրատ եմ:

Չէ՛, իսկապես, վա՞տ եք զգում:

Շատ եմ խմում: Գարեջուր կուզե՞ք:

Ինչի՞ եք խմում, հարցրեց նա:

Ի՞նչ պատասխանեի:

Գաղտնիք է, ասում եմ, փոքրիկ գաղտնիք...

Որոշել եք արգելոցում աշխատել:

Ճիշտ այդպես:

Միանգամից գլխի ընկա:

Ի՞նչ է, բանասերի նման եմ:

Ձեզ Միտրոֆանովն էր ճանապարհում: Շատ պատրաստված պուշկինագետ է:  
Նրան լա՞վ եք ճանաչում:

Լավ, ասում եմ, վատ կողմից:

Էդ ո՞նց:

Բանի տեղ մի դրեք:

Գորդին կարդացեք, Շչեգովե, Ֆյավլինսկի... Կեռնի հուշերը... Ու որեւէ  
հանրամատչելի գրքույկ՝ հարբեցողության վնասների մասին:

Գիտե՞ք, Էնքան եմ կարդացել հարբեցողության վնասների մասին, որ որոշել եմ  
թողնեմ... կարդալը:

Ձեզ հետ անհնար է խոսել:

Վարորդը նայեց մեր կողմը: Զբոսաշրջիկները տեղավորվել էին:

Ավրորան պաղպաղակը կերավ-պրծավ ու մատները սրբեց:

Անռանը, ասաց նա, արգելոցում բավական լավ են վճարում: Միտրոֆանովը մոտ  
երկու հարյուր ռուբլի է վաստակում:

Իր արժեքից երկու հարյուր ավել:

Համ էլ չար եք:

Կչարանաս, բա ի՞նչ:

Վարորդը երկու անգամ ազդանշան տվեց:

Գնում ենք, ասաց Ավրորան:

Լվովյան ավտոբուսում նեղվածք էր: Մոմլաթեն նստիքները շիկացել էին: Դեղին վարագույրները թանձրացնում էին խեղդուկի զգացումը:

Ես թերթում էի Վուլֆի «Օրագրերը»: Պուշկինի մասին բարյացակամ էր խոսում, երբեմն՝ ներողամտորեն: Ահա՛, մերձությունը վտանգավոր է տեսողության համար: Բոլորի համար էլ պարզ է, որ հանճարը պիտի ծանոթներ ունենա: Բայց ո՞վ կհավատա, որ իր ծանոթը հանճար է:

Ննջեցի: Ականջիս ինչ-որ հավելյալ տեղեկություններ էին հասնում Ռիլենի մոր մասին:

Արթնացրին արդեն Պսկովում: Դարձյալ տխրություն ու ձանձրույթ էին բերում կրեմլի սվաղած պատերը: Կենտրոնական կամարի ճակատին ձեւավորողները մի այլանդակ, մերձբալթյան տիպի, կոփածո գինանշան էին փակցրել: Կրեմլն ասես հսկա մանրակերտ լիներ:

Կողաշենքերից մեկում ճանապարհորդությունների տեղական բյուրոն է: Ավրորան ինչ-որ թղթեր վավերացրեց, ու մեզ տարան «Գերա»՝ տեղիս ամենաաշքեղ ռեստորանը:

Երկմիտ էի՝ մի քիչ է՛լ, թե՞ պետք չի: Ավելացնես՝ վաղը ավելի վատ կլինի: Ուտել չէի ուզում... Դուրս եկա գրոսայգի: Ծանր ու խուլ խշշում էին լորենիները: Վաղուց եմ համոզվել . հերիք է մտքի մեջ ընկնես, անմիջապես մի տխուր բան կհիշվի: Օրինակ, վերջին խոսակցությունը կնոջս հետ...

Նույնիսկ բառերի հանդեպ քո սերը խելագար, անառողջ, ախտավոր է . կեղծ սեր: Ընդամենը քո վարած կյանքն արդարացնելու փորձ: Իսկ դու նշանավոր գրողի կյանք ես վարում՝ դրա ամենաչնչին նախադրյալն իսկ չունենալով... Քո արատներով պետք է առնվազն շեմինգուեյ լինել...

Իսկապե՞ս նրան լավ գրող ես համարում: Գուցե Ջեյ Լոնդոնն է՛լ լավ գրող է:

Աստվա՛ծ իմ, ի՞նչ կապ ունի Ձեկ Լոնդոնը: Ճտքակոշիկներիս միակ գույգը գրավատանն է... Ես ամեն ինչ կարող եմ ներել: Աղքատությունն էլ վախենալու չի... Ամեն ինչ, բացի դավաճանությունից:

Ի՞նչ նկատի ունես:

Քո հավերժական հարբեցողությունը: Քո... ասելիս էլ չի գալիս... Չի կարելի արվեստագետ լինել ուրիշի հաշվին... Ստորություն է: Դու այնքան ես խոսում վեհանձնության մասին: Իսկ ինքը անսիրտ, դաժան, խորամանկ մարդ ես...

Մի մոռացիր, որ քսան տարի է՝ պատմվածքներ եմ գրում:

Ուզում ես մեծ գի՞րք գրել: Դա հարյուրավոր միլիոններից մեկին է հաջողվում:

Հետո՞ ինչ: Հոգեւոր առումով այդպիսի մի անհաջող փորձը հավասար է ամենամեծ գրքին: Եթե կուզես՝ բարոյապես նույնիսկ ավելի բարձր է: Քանի որ բացառում է վարձատրությունը...

Բառեր են... Անվերջ գեղեցիկ բառեր... Ձանձրացա... Ես երեխա ունեմ, պատասխանատու եմ նրա համար...

Ես էլ երեխա ունեմ:

Ում ամիսներով անտեսում ես: Մենք օտար ենք քեզ:

(Կնոջ հետ խոսակցության մեջ մի հիվանդագին պահ կա: Դու փաստեր ես բերում, փաստարկներ, հիմնավորումներ: Տրամաբանության ու սթափ դատողության ես կոչում: Ու հանկարծ պարզում ես, որ նրա համար զգվելի է քո ձայնի հնչյունն իսկ):

Միտումնավոր, ասում եմ, չարիք չեմ գործել...

Ես նստեցի թեք նստարանին: Հանեցի գրիչն ու նոթատետրը: Մի րոպե անց գրեցի .

Միրելի՛ս, Պուշկինյան բլուրներում եմ  
Եվ արգելոցում, մենակ, առանց քեզ,  
Ահա շրջում եմ ես անտեր շատ պես,  
Ու սարսափներից սիրտս մարում է...

Եվ այլն, եւ այլն:

Բանաստեղծությունս մի քիչ առաջ էր ընկել իրականությունից: Մինչեւ  
Պուշկինյան բլուրներ դեռ հարյուր կիլոմետր կար:

Մտա տնտապրանքների կրպակ: Մագելանի պատկերով ծրար առա: Չգիտես  
ինչու՝ հարցրի .

Չգիտե՞ք՝ ինչո՞ւ Մագելանը:

Վաճառողը մտահոգ պատասխանեց .

Կարող է՝ մեռել է... Կամ էլ հերոս եմ տվել...

Փակցրի դրոշմանիշը, սոսնձեցի, գցեցի արկղը... Ժամը վեցին մոտեցանք  
տուրիստական բազայի շենքին: Մինչ այդ բլուրներ էին, գետ, արձակ հորիզոնը՝  
անհամաչափ անտառաշուրթով: Մի խոսքով, ռուսական բնապատկեր՝ առանց  
ավելորդությունների: Այն առտնին նշանների, որ անբացատրելի դառնության  
զգացում եմ արթնացնում:

Այդ զգացումն ինձ միշտ կասկածելի է թվացել: Ընդհանրապես, անշունչ  
առարկաների հանդեպ սերը գայրացնում է ինձ... (Մտովի բացեցի  
նոթատետրս): Ինչ-որ արատավոր բան կա նումիզմատների, ֆիլատելիստների,  
մոլի ճանապարհորդների, կակտուսների եւ ակվարիումային ձկների  
սիրահարների մեջ: Ինձ խորթ է ձկնորսի քնկոտ համբերությունը, լեռնագնացի  
անպտուղ ու անտեղի խիզախումը, արքայական պուդելի տիրոջ վեհապանձ  
ինքնավստահությունը...

Ասում են՝ հրեաներն անտարբեր են բնության հանդեպ: Այդպես է հնչում հրեական ազգին ուղղված հանդիմանություններից մեկը: Իբր հրեաներն իրենք բնություն չունեն, իսկ օտարի հանդեպ անտարբեր են: Ինչ կա որ, կարող է եւ այդպես է: Երեւի իմ մեջ հրեական արյան խառնուրդն է խոսում...

Կարճ ասած . չեմ սիրում ոգեշունչ հայեցողներին: Եվ նրանց ցնծությանն առանձնապես չեմ վստահում: Իմ կարծիքով՝ սերն առ կեչիները հաղթանակ է տոնում մարդու հանդեպ սիրո հաշվին: Եվ զարգանում է որպես սարքովի հայրենասիրություն:

Համաձայն եմ՝ հիվանդ, անդամալույծ մորն ավելի սուր ես խղճում ու սիրում: Բայց նրա տառապանքով զմայլվելը, գեղագիտորեն տանջանքներն արտահայտելը ստորություն է... Ինչեւէ...

Մոտեցանք տուրիստական բազային: Ո՞ր ապուշն է այն մոտակա ջրամբարից չորս կիլոմետրի վրա կառուցել: Արհեստական լճակներ, լճեր, նշանավոր գետակը, իսկ բազան խաշվում է արեւի տակ: Ճիշտ է, ցնցուղով համարներ էլ կան... Երբեմն՝ տաք ջուր...

Մտնում ենք զբոսաշրջային բյուրո: Մի տիկին է նստած, մի տիկի՛ն . պաշտոնաթող գորականի երազանքը: Ավրորան նրան տվեց ուղեթերթը: Ստորագրեց, ստացավ խմբի ճաշի կտրոնները: Ինչ-որ բան շնչաց այդ շքեղ շիկահերին, որն անմիջապես ինձ նայեց: Հայացքում հպանցիկ, անմատույց հետաքրքրություն, գործնական մտահոգություն ու թեթեւ տազնապ կար: Նույնիսկ ձգվեց մի տեսակ: Թղթերն ավելի սուր շրջացին:

Ծանոթ չե՞ք, հարցրեց Ավրորան:

Ես մոտեցա:

Ուզում եմ աշխատել արգելոցում:

Մարդկանց կարիք ունե՛նք, ասաց շիկահերը:



Դարձվածքի ավարտին նկատելի էր բազմակետը: Այսինքն՝ հատկապես լավ, որակյալ մասնագետներ են պետք: Իսկ պատահական, ուրեմն, մարդիկ չեն պահանջվում:

Ցուցադրանքին ծանոթ եք, հարցրեց շիկահերն ու հանկարծ ներկայացավ, Գալինա Ալեքսանդրովնա:

Երեք անգամ եղել են այստեղ:

Քիչ է:

Համաձայն են: Ահա նորից են եկել:

Պետք է ինչպես հարկն է պատրաստվել: Մեթոդական ձեռնարկը սերտել: Պուշկինի կյանքում այնքա՛ն շուտուննասիրված բան կա... Անցյալ տարվանից որոշ բաներ փոխվել են...

Պուշկինի կյանքո՞ւմ, զարմացա ես:

Ներեցեք, միջամտեց Ավրորան, տուրիստներն ինձ են սպասում: Հաջողություն ձեզ...

Ու չքացավ . ջահել, կենսախինդ, ինքնաբավ: Վաղը թանգարանի սրահներից մեկում կլսեմ նրա ջինջ, աղջկական ձայնը .

«Լսեք միայն, ընկերներ՛ր... «Ձեզ սիրեցի այնպես անկեղծ, այնպես նուրբ...»:  
Ճորտատիրական հարաբերությունների աշխարհին էր Ալեքսանդր Մերգենիչը հակադրում անշահախնդրության այս ոգեշունչ հիմներ...»:

Ոչ թե Ալեքսանդր Մերգենիչի կյանքում, գրգռված ասաց շիկահերը, այլ՝ թանգարանի ցուցադրության մեջ: Օրինակ, հանել են Հաննիբալի դիմանկարը:

Ինչո՞ւ:

Ինչ-որ գործիչ պնդում է, թե Հաննիբալը չի: Շքանշանները, տեսե՛ք-տեսե՛ք, չեն համապատասխանում: Իբր գեներալ Չակոմբելսկին է:

Իսկ ո՞վ է իրականում:

Իրականում Չակոմեյսկին է:

Բա ինչի՞ է էդքան սեւ:

Ասիացիների դեմ է կռվել, հարավում: Շոգ է էնտեղ: Վատվել է: Ասենք, գույներն էլ ժամանակից մզանում են:

Նշանակում է՝ ճիշտ են արել, որ հանել են:

Ախր ի՞նչ տարբերություն՝ Հաննիբալն է, թե Չակոմեյսկին... Տուրիստներն ուզում են Հաննիբալին տեսնել: Դրա համար փող են վճարում: Նրանց ինչի՞ն է Չակոմեյսկին: Մեր տնօրենն էլ բռնել ու կախել էր Հաննիբալին... Ավելի ճիշտ՝ Չակոմեյսկուն որպես Հաննիբալ: Իսկ ինչ-որ գործչի դուր չի՛ եկել... Կներեք, ամուսնացա՞՞ծ եք:

Գալինա Ալեքսանդրովնան անսպասելի հարցրեց, եւ կասեի՝ ամոթխած:

Բաժանված եմ, ասում եմ, ինչի՞:

Մեր աղջիկներն էին հետաքրքրվում:

Ի՞նչ աղջիկներ:

Հիմա էստեղ չեն: Հաշվապահը, մեթոդիստը, գրոսավարները:

Իսկ ինչո՞ւ են հետաքրքրվում ինձանով:

Ձեզնով չէ: Բոլորով էլ հետաքրքրվում են: Չամուսնացածները շատ են: Տղաները թողել-գնացել են... Ի՞նչ է մեր աղջիկների տեսածը: Տուրիստնե՞ր: Բայց տուրիստներն ի՞նչ: Դեռ լավ է, եթե ութնօրյակ է լինում: Թե չէ՝ Լենինգրադից գալիս են մի օրով: Կամ՝ երեք... Էստեղ երկա՞ր եք մնալու:

Մինչեւ աշուն: Եթե ամեն ինչ լավ լինի:

Որտե՞ղ եք տեղավորվել: Կուզե՞ք գանգեմ հյուրանոց: Երկուսն ունենք, մեկը լավն է, մյուսը՝ չէ: Ռ՞րն եք նախընտրում:

Մտածել է պետք, ասում եմ:

Լավը թանկ է, բացատրեց Գալինան:

Նա անմիջապես ինչ-որ տեղ գանգեց: Երկար համոզում էր ինչ-որ մեկին:  
Վերջապես հարցը լուծվեց: Ինչ-որ մատյանում գրեցին ազգանունս:

Ես ձեզ կուղեկցեմ:

Վաղուց այդպիսի եռանդուն կանացի հոգածության առարկա չէի եղել: Հետո այն ավելի համառ կդառնա: Եվ նույնիսկ կվերաճի ճնշման:

Սկզբում դա վերագրում էի իմ թոշնած անհատականությանը: Հետո համոզվեցի, թե ինչքան մեծ է արական սեռի պակասություն այդ եզերքներում: Տեղացի ծոռուն ու պոռնիկի խոպոպներով տրակտորիստը շրջապատված էր պնդերես կարմրաթուշ երկրպագուիհներով:

Մեռա՛, գարեջո՛ւր, ծույլ-ծույլ ասում էր նա:

Եվ աղջիկները վազում էին գարեջրի...

Գալյան կողպեց բյուրոյի դուռը: Ու մենք անտատով քայլեցինք դեպի ավան:

Պուշկին սիրո՞ւմ եք, հանկարծ հարցրեց նա:

Ինչ-որ բան ցնցեց ինձ, բայց պատասխանեցի՝

Սիրում եմ... «Պղնձե հեծյալը», արձակը:

Իսկ բանաստեղծություննե՞րը:

Ուշ շրջանի բանաստեղծությունները շատ եմ սիրում:

Իսկ վաղ շրջանի՞նը:

Վաղ շրջանինն էլ եմ սիրում, հանձնվեցի ես:

Այստեղ ամեն ինչ Պուշկինով է ապրում ու շնչում, ասաց Գալյան, տատացիորեն՝  
ամեն ճյուղ, ամեն ծիլ: Անընդհատ թվում է՝ հիմա կհայտնվի շրջադարձից...  
Լայնեզր գլխարկը, թիկնոցը, ծանոթ կիսադեմը...

Իրականում շրջադարձից հայտնվեց Լյոնյա Գուրյանովը՝ նախկին  
համալսարանական մատնիչը:

Բո՛րկա, խոզի՛ մոռոթ, վայրենու պես գոռաց նա, դո՞ւ ես:

Արձագանքեցի անսպասելի ուրախությամբ: Էլի մի տականք հանկարծակիի  
բերեց: Շարունակ չեմ հասցնում կենտրոնանալ:

Գիտեի, որ գալու ես, չէր հանդարտվում Գուրյանովը...

Չետագայում ինձ այսպիսի պատմություն արեցին: Սեզոնի սկզբին Էստեղ թունդ  
հարբեցողություն էր եղել: Ինչ-որ մեկի ծնունդը թե հարսանիքը: Ներկա էր  
պետանվտանգության տեղիս աշխատակիցը: Խոսք էր գնացել իմ մասին:  
Ընդհանուր ծանոթներից մեկն ասել էր .

Տալլինում է:

Առարկել էին .

Չէ, արդեն մի տարի է Լենինգրադում է:

Իսկ ես լսել եմ, որ Ռիգայում է, Կրասիլնիկովի մոտ:

Նորանոր վարկածներ էին հաշորդում: Չեկիստը կենտրոնացած ուտում էր  
շոգեխաշած բադը: Չետո բարձրացրեց գլուխն ու կարճ արտահայտվեց .

Տվյալներ կան, որ պատրաստվում է գալ Պուշկինյան բլուրներ...

Ինձ սպասում են, ասաց Գուրյանովը, կարծես չէի թողնում գնա:

Նայեց Գալյային .

Իսկ դու սիրունացել ես: Վայ թե ատամներդ գցել ես, հա՞:

Նրա գրպանները ծանր դուրս էին ցցվել:

Ա՛յ քեզ անասուն, հանկարծ ասաց Գալյան: Ու քիչ անց: Ինչ լավ է, որ Պուշկինն այս ամենը չի տեսնում:

Հա՛, ասացի ես, վատ չի:

«Դրուժբա» հյուրանոցի առաջին հարկը երեք հաստատություն էին զբաղեցնում՝ մթերային խանութը, վարսավիրանոցն ու «Ծովախորշ» ռեստորանը: Երեւի, մտածում եմ, պետք կլինի հրավիրել Գալինային՝ արած լավությունների համար: Ունեցածս փողը շատ քիչ էր: Մի շոայլ շարժումը սպառնում էր կործանումով:

Լռեցի:

Մոտեցանք արգելապատին, որից այն կողմ կառավարչուհին էր: Նա ինձ մի ծանր բանալի տվեց՝ 231 համարով:

Իսկ վաղը սենյակ փնտրեք, ասաց Գալինան, կարելի է եւ ավանում... Կարելի է՝ Վորոնիչում, բայց թանկ կլինի... Կամ էլ՝ մոտակա գյուղերից մեկում՝ Սավկինոյում, Գայկիում...

Շնորհակալ եմ, ասում եմ, փրկեցիք:

Դե, ես գնացի:

Դարձվածքն ավարտում էր աննշմար հարցական նշանով . «Դե, ես գնացի՞...»:

Ուղեկցե՞մ:

Ես միկրոշրջանում եմ ապրում, խորհրդավոր արձագանքեց աղջիկը:

Հետո՝ հստակ ու հասկանալի, չափազա՛նց հստակ ու հասկանալի .

Ուղեկցելը պարտադիր չէ... Ու չկարծեք, թե ես նրանցից եմ, որ...

Եվ հպարտ գլխով անելով կառավարչուհուն՝ հեռացավ: Ես բարձրացա երկրորդ հարկ ու բացեցի դուռը: Անկողինը կոկիկ հարդարված էր: Բարձրախոսն ընդհատուն հնչյուններ էր արձակում: Պատի պահարանի դուռը կիսաբաց էր, ձողի վրա ճոճվում էին կախիչները:

Այդ սենյակում, այդ նեղիկ մակույկում ես լողում էի դեպի ինքնուրույն ամուրիական կյանքի անհայտ ավերը:

Կանգնեցի ցնցուղի տակ՝ սրբելով Գալինայի հոգածության խտրտուն նստվածքը, ավտոբուսի գաղջ նեղվածքի փառը, բազմօրյա կերուխումի կեղեր:

Տրամադրությունս բավական լավացավ: Սառը ցնցուղը կտրուկ բղավոցի պես ազդեց:

Սրբվեցի, հագա մարգատաբաստ ու ծխախոտ վառեցի:

Միջանցքից ոտնաձայն լսվեց: Ինչ-որ տեղ երաժշտություն էր հնչում: Լուսամուտների տակ աղմկում էին բեռնատարներն ու անհամար մոպեդները:

Պատկեցի ծածկոցին, բաց արի Վիկտոր Լիխտնոսովի մոխրագույն հատորյակը: Որոշել էի վերջապես պարզել՝ ի՞նչ բան է էդ գյուղական արձակը: Յուրատեսակ ուղեցույց ունենալ...

Կարդալով՝ աննկատ քնեցի: Արթնացա գիշերվա երկուսին: Վաղորդյան ամառային աղջամուղջը լցվել էր սենյակ: Արդեն կարելի էր հաշվել պատուհանից երեւացող ֆիկուսի տերեւները:

Որոշեցի հանգիստ ամեն ինչ կշռադատել: Փորձում էի ցրել աղետի, փակուղու զգացողությունը:

Կյանքը անծայրաձիր ականապատ դաշտի պես փռվել էր շուրջս: Ես կենտրոնում էի: Պետք էր այդ դաշտը բաժանել մասերի ու գործի անցնել: Կտրել դրամատիկ հանգամանքների շղթան: Վերլուծել կործանման զգացումը: Առանձին, առանձին հետազոտել յուրաքանչյուր գործոն:

Մարդը քսան տարի պատմվածքներ է գրում: Համոզված է, որ գրիչ բռնելու համար որոշակի հիմքեր է ունեցել: Մարդիկ, որոնց վստահում է, պատրաստ են դա հաստատել:

Քեզ չեն հրապարակում, չեն հրատարակում: Չեն ընդունում իրենց ընկերակցության մեջ: Իրենց ավագակախո՛ւմբը: Բայց մի՞թե դա էիր երագում առաջին տողերը մրմնջալիս:

Արդարությա՞ն ես ձգտում: Խաղաղվի՛ր . այդ պտուղն էս տեղերում չի աճում: Մի քանի պայծառ ճշմարտություն աշխարհը դեպի լավն էին փոխելու, իսկ իրականում ի՞նչ եղավ:

Մի տասը ընթերցող ունես: Աստված տա՝ ավելի պակասեն:

Քեզ չեն վճարում . զգվելին դա է: Փողը ազատություն է, անեզություն, քմահաճույքներ... Երբ փող ունես, այնքան հեշտ է հաղթահարել աղքատությունը...

Սովորիքի վաստակել առանց շողորորթելու: Բեռնակրություն արա, գրի գիշերները: Մանդելշտամն ասում էր՝ մարդիկ կպահեն՝ ինչ իրենց պետք է: Ուրեմն՝ գրի՛...

Դրա ունակությունն ունես . կարող էր ես չլինել: Գրի՛, ստեղծիր գլուխգործոցը: Ցնցիր ընթերցողի հոգին: Մեն-միակ կենդանի մարդու... Խնդիր է՝ ամբողջ կյանքի համար:

Իսկ եթե չստացվի՞: Ինչ կա որ, ինքդ էիր ասում, որ բարոյապես՝ չհաջողված փորձն ավելի ազնիվ է: Թեկուզեի այն պատճառով, որ չի վարձատրվում...

Գրի՛, մեկ որ սկսել ես, տար այդ բեռը: Որքան ծանրակշիռ, այնքան՝ թեթեւ...

Պարտքե՞րն են նեղում: Բայց ո՞վ պարտք չի ունեցել: Մի՛ վշտանա: Չէ որ դա միակ բանն է, որ քեզ իսկապես կապում է մարդկանց հետ...

Նայի՛ր . տեսնո՞ւմ ես ավերակները: Այդպես էլ պիտի լիներ: Բառերի աշխարհում ապրողը լեզու չի գտնի իրերի հետ:

Դու նախանձում ես ցանկացածին, ով իրեն գրող է համարում: Ով հանելով վկայականը՝ դա կարող է փաստացի հավաստել:

Բայց ի՞նչ են գրում քո ժամանակակիցները: Գրող Վոլինի գործերում կարդում ես .

«Ինձ համար ծայրահեղ պարզ դարձավ...»: Եվ նույն էջում . «Անծայրածիր պարզությամբ Կինը զգաց...»: Բառը գլխիվայր է շրջվել: Բովանդակությունը թափվել է: Ավելի ճիշտ, պարզվել է՝ բովանդակություն չկար: Իրար վրա դիզված բառերն անորսալի էին, ինչպես դատարկ շշի ստվերը...

Ա՛խ, ուրիշ տեղ գնաց խոսքը, ուրի՛շ... Ոնց են զգվեցրել քո հավերժական խուսանավումները...

Ապրելն անհնար է: Պետք է կամ ապրել, կամ գրել: Կամ խոսք, կամ գործ: Բայց քո գործը խոսքն է: Եվ ցանկացած գլխատառով Գործ ասելի է քեզ համար: Շուրջը մեռյալ գոտի է: Այնտեղ կործանվում է ամենը, որ խանգարում է գործին: Կործանվում են երազանքները, պատրանքները, հուշերը: Խղճուկ, անատարկելի, միանշանակ նյութապաշտությունն է իշխում այնտեղ...

Բայց նորից է՛ն չի, է՛ն չի...

Ինչ դարձրիր կնոջդ: Բարեհոգի էր, կոտրատվող, ուրախանալ էր սիրում: Դու նրան խանդոտ, կասկածամիտ ու ջղային դարձրիր: Նրա անփոփոխ արտահայտությունը՝ «Դրանով ինչ ես ուզում ասել», քո հնարագիտության հուշարձանն է...

Այլանդակությունների հասնում էին անհեթեթության: Հիշո՞ւմ ես, մի անգամ տուն եկար առավոտվա շորսին ու կոշկաթելերդ էիր արձակում, երբ կինդ արթնացավ



ու հառաչեց .

Տե՛ր Աստված, ո՞րք ես գնում առավոտ շուտ...

Ճիշտ որ, դեռ շուտ է, շուտ է, մրթմրթացիր...

Հետո արագ հանվեցիր ու պատկեցիր...

Էլ ի՛նչ ասես...

Առավոտ: Ալ կարմիր ուղեգորգին խլացած ոտնաձայներ: Բարձրախոսի անսպասելի, կցկտուր քրթմնչոց: Ջրի ճողփյուն՝ պատից անդին: Բեռնատարներ՝ պատուհանի տակ: Աքաղաղի անսպասելի կանչ հեռվում...

Մանկության առավոտների ձայնը շոգեքարշների շշակներն էին: Քաղաքամերձ ամառանոցներ... Կայարանային այրուքի ու տաքացած ավազի հոտ... Սեղանի թենիս՝ ծառի տակ... Գնդակի պիրկ ու գնգուն կտտոց... Պարեր՝ ծածկած պատշգամբում (ավազ եղբայրդ պատեֆոնը միացնելը քեզ է վստահել)... Գլեք Ռոմանով... Ռուժենա Սիկորա... «Այս երգը՝ երկու սուղի, երկու գրոշանոց...», «Բուխարեստում արթմնի քեզ եմ երագել...»:

Արեւից խարկված լողափ... Կարծր կաժան... Երկրափողք վարտիք ու կապիչների հետքը սրունքների վրա... Սանդալների մեջ լցված ավազ...

Դուր թակեցին .

Հեռախոսի մոտ:

Թյուրիմացություն է, ասում եմ:

Դուք Ալիխանովն եք:

Ինձ ուղեկցեցին քույր-տնտեսուհու սենյակը: Վերցրի խոսափողը:

Քնա՞ծ էիք, հետաքրքրվեց Գալինան:

Ես կրքոտ առարկեցի:

Վաղուց եմ նկատել, որ այդ հարցին մարդիկ ավելորդ եռանդով են արձագանքում: Հարցրեք մարդուն . «Հեչ հարբեցողությամբ զբաղվո՞ւ ես», ու մարդը հանգիստ կպատասխանի՝ չէ՛: Կամ էլ հաճույքով կհամաձայնի: Բայց «Քնած էի՞ր» հարցը մեծամասնությունը համարյա որպես վիրավորանք է ընդունում: Որպես մարդուն չարագործության մեջ մերկացնելու փորձ...

Պայմանավորվել եմ սենյակի համար:

Շատ շնորհակալ եմ:

Մոսնովո գյուղում: Տուրքազայից հինգ բոպեի վրա է: Առանձին մուտքով:

Կարելորդ դա է:

Բայց տանտերը խնդ է:

Էլի մի առավելություն:

Հիշեք ազգանունը՝ Սորոկին: Միխայիլ Իվանիչ... Տուրքազան անցեք՝ ձորակի մոտով: Սարից գյուղն արդեն երևում է: Չորրորդ տունն է... Կարող է՝ հինգերորդը... Ոչինչ, կգտնեք: Կողքին աղբանոց կա...

Շնորհակալություն, սիրելի՛ս:

Տոնը կտրուկ փոխվեց:

Ես ձեզ ի՞նչ սիրելի... Վա՛յ, մեռա... Սիրելի՛ս... Ի՞նչ եք ասում... Սիրելի՛ գտավ...

Հետագայում քանի՛ անգամ եմ ապշել Գալյայի այդ վայրկենական փոխակերպումներից: Եռանդուն կարեկցանքը, սրտաբացությունն ու պարզությունը փոխվում էին վիրավորված ողջախոհության ճշան շեշտերի: Մարդկային խոսքը՝ ճղճղան գավառական խոսվածքի...

Էդպիսի բան չանցկացնեք մտքով:

Էդպիսի՝ երբե՛ք: Ու կրկին՝ շնորհակալություն...

Գնացի տուրբազա: Այս անգամ մարդաշատ էր: Շուրջբոլորը գույնգույն մեքենաներ էին կանգնած: Խումբ-խումբ ու միայնակ շրջում էին ամառանոցային գլխարկներով զբոսաշրջիկները: Թերթի կրպակի մոտ հերթ էր: Ճաշարանի բաց պատուհաններից լսվում էր ամանեղենի գնգոցն ու մետաղյա աթոռակների խզոցը: Դռանը մի քանի կուշտուկուտ բակաշուն էին պտտվում:

Ամեն քայլի Պուշկինի պատկերն էր: Նույնիսկ «Հրդեհավտանգ է» մակագրությամբ խորհրդավոր աղյուսաշեն խցիկի մոտ: Նմանությունը սպառվում էր այտամորուսներով: Դրանց չափերը կամայական էին: Վաղուց եմ նկատել . մեր նկարիչները սիրելի առարկաներ ունեն, որոնց հարցում երեւակայությանն ու ոգեշնչմանը սահման չկա: Առաջին հերթին՝ Կառլ Մարքսի մորուքն ու Իլյիչի ճակատը...

Բարձրախոսը գործում էր ողջ հզորությամբ .

Ուշադրությո՛ւն: Խոսում է Պուշկինյան բլուրների տուրիստական բազայի ռադիոհանգույցը: Հայտարարում ենք օրակարգը...

Մտա զբոսաշրջային բյուրո: Տուրիստները պաշարել էին Գալինային: Ձեռքով արեց, որ սպասեմ:

Դարակից վերցրի «Ղրիմի մարգարիտը» գրքույկն ու ծխախոտ հանեցի:

Ջբոսավարներն ինչ-որ թղթեր ստանալով՝ դուրս էին գալիս: Նրանց հետեւից դեպի ավտոբուսներն էին վազում տուրիստները: Մի քանի «վայրի» ընտանիք ջանում էին միանալ խմբերին: Նրանցով մի բարձրահասակ, նիհար աղջիկ էր զբաղվում:

Ինձ մոտեցավ տիրոլյան լայնեզր գլխարկով մի տղամարդ ու քաշվելով ասաց .

Ներեցեք, կարելի՞ է մի հարց:

Լսում եմ:

Սրանք հեռաստաններն են:

Այսի՞նքն:

Հարցնում եմ՝ սրանք հեռաստաններն են, տիրուցին ինձ քաշեց-տարավ պատուհանի մոտ:

Ի՞նչ իմաստով:

Ուղղակի՛: Ուզում եմ իմանամ՝ հեռաստաններն են, թե՞ հեռաստանները չեն: Եթե հեռաստանները չեն՝ Էդպես էլ ասեք:

Չեմ հասկանում:

Տղամարդը մի քիչ կարմրեց ու սկսեց արագ-արագ բացատրել .

Մի բացիկ ունեի... Ես ֆիլոքարտիստ եմ:

Ով ե՞ք:

Ֆիլոքարտիստ: Բացիկներ եմ հավաքում... Ֆիլոսը սերն է, քարտոսը...

Պարզ է:

Մի գունավոր բացիկ ունեմ՝ «Պսկովյան հեռաստաններ»: Եվ ահա հայտնվեցի այստեղ: Ուզում եմ հարցնել՝ սրանք հեռաստաններն են:

Ընդհանուր առմամբ, հեռաստաններն են, ասում եմ:

Բուն պսկովյա՞ն:

Բա ո՞նց:

Տղամարդը, պայծառացավ, գնաց:

Պիկ ժամն անցավ: Բյուրոն դատարկվեց:

Ջբոսաշրջիկների հոսքը տարեցտարի աճում է, բացատրեց Գալինան:

Հետո՝ ձայնը փոքր-ինչ բարձրացնելով .

Կատարվեց մարգարեությունը՝ «Խոտով չի պատվի արահետը սուրբ...»:

Չի՛ պատվի՝ մտածում եմ: Ո՞նց պատվի խեղճը: Տուրիստական հեծելախմբերը  
էնպես չեն կոխկրտել...

Առավոտներն էստեղ անտանելի բարդակ է լինում, ասաց Գալինան:

Նորից ապշեցի նրա բառապաշարի բազմազանությունից:

Գալյան ինձ ծանոթացրեց բյուրոյի հրահանգչի հետ՝ Լյուդմիլայի: Նրա ողորկ  
տոտիկներով թաքուն հիանալու եմ մինչեւ զբոսաշրջանի վերջը: Լյուդան պարզ  
ու սիրալիիր էր: Դա բացատրվում էր փեսացուի առկայությամբ: Նրան չէր  
այլանդակել գայրալից հակահարված տալու մշտական  
պատրաստականությունը: Փեսացուն առայժմ բանտում էր...

Հետո մի տգեղ երեսնամյա կին հայտնվեց . մեթոդիստն էր: Անունը՝ Մարիաննա  
Պետրովնա: Մարիաննան անխնամ, առանց թերությունների դեմք ու կազմվածք  
ունեք, բայց ինչ-որ բան այն չէր:

Ես բացատրեցի ժամանելուս նպատակը: Թերահավատ ժպտալով՝ հրավիրեց  
առանձնասենյակ:

Պուշկին սիրո՞ւմ եք:

Խույզ գայրույթ զգացի:

Միրում եմ:

Էսպես, մտածում եմ, սիրասթափվելն էլ հեռու չի:

Իսկ կարելի՞ է հարցնել՝ ինչու:

Ես որսացի նրա հեզնական հայացքը: Ակնհայտորեն այստեղ առ Պուշկին սերը ամենապահանջված արժույթն էր: Ու հանկարծ՝ ես, դրամանանե՛նգս...

Ի՞նչը՝ ինչու, հարցնում եմ:

Ինչի՞ համար եք սիրում Պուշկինին:

Եկեք, շղիմացա, վերջացնենք էս ապուշ քննությունը: Ես միջնակարգ դպրոց եմ ավարտել: Հետո՝ համալսարան: (Այստեղ մի քիչ չափազանցրի: Երրորդ կուրսից վոնդել էին): Որոշ բան կարդացել եմ: Մի խոսքով, գլուխ հանում եմ... Ասենք, հավակնում եմ ընդամենը գրոսավարի տեղի...

Բարեբախտաբար՝ կտրուկ տոնս աննկատ մնաց: Ինչպես ավելի ուշ համոզվեցի՝ տարրական բոլորությունն այստեղ ավելի հեշտ է մարսվում, քան երեսակայական ինքնահավանությունը...

Բայցեւայնպես, Մարիաննան պատասխանի էր սպասում: Ընդ որում, այն պատասխանին, որն իրեն նախապես հայտնի էր:

Լավ, ասում եմ, փորձեմ... Դե ինչ, լսեք: Պուշկինը մեր ուշացած Ռենեսանսն է: Ինչպես Վայմարի պարագայում՝ Գյոթեն: Նրանք հանձն առան այն, ինչ Արեւմուտքը յուրացրել էր XV-XVII դարերում: Պուշկինը Ռենեսանսին հատուկ ողբերգության ձեւի մեջ արտահայտություն գտավ սոցիալական թեմաների համար: Նա եւ Գյոթեն մի տեսակ ապրում էին մի քանի դարաշրջաններում: «Վերթերը» տուրք է սենտիմենտալիզմին: «Կովկասի գերին» գուտ բայրոնյան գործ է: Բայց «Ֆաուստն», ընդունենք, արդեն եղիսաբեթականներն են: Իսկ «Փոքրիկ ողբերգությունները», բնականաբար, շարունակում են Ռենեսանսի ժանրերից մեկը: Նույնը եւ Պուշկինի քնարերգությունը: Ու եթե դառն է, ապա արդեն ոչ թե Բայրոնի ոգով, այլ ոգով, կարծում եմ, շեքսպիրյան սոնետների... Մատչելի՞ եմ շարադրում:

Ի՞նչ կապ ունի այստեղ Գյոթեն, հարցրեց Մարիաննան: Եվ ի՞նչ կապ ունի Ռենեսանսը:

Ոչ մի կապ, վերջնականապես գազազեցի ես: Գյոթեն բացարձակ կապ չունի, իսկ Ռենեսանսը Դոն Կիխոտի ձիու անունն էր: Որը նույնպես կապ չունի: Ու ես էլ հաստատ կապ չունեմ...

Հանգստացե՛ք, շնչաց Մարիաննան, ինչ ջղայի՛նն եք... Ընդամենը հարցրի «Ինչի՞ համար եք սիրում Պուշկինին»:

Հրապարակային սերը անասունություն է, գոռացի ես: Սեքսապաթոլոգիական հատուկ տերմին ունի:

Դողացող ձեռքով նա ինձ պարզեց ջրի բաժակը: Հետ մղեցի:

Իսկ դո՛ւք, դո՛ւք, որեւէ մեկին սիրե՞լ եք: Սիրե՞լ եք երեւէ...

Դա պետք չէր ասել: Հիմա կհեկեկա, կսկսի ճշալ .

«Ես երեսունչորս տարեկա՛ն եմ, մենակ աղջի՛կ եմ...»:

Պուշկինը մեր հպարտությունն է, ասաց նա: Ոչ միայն մեծ բանաստեղծ, այլեւ մեծ քաղաքացի...

Ըստ երեւոյթին հենց դա էլ նրա ապուշ հարցի կանխավ պատրաստի պատասխանն էր:

Էդքան բա՞ն մտածում եմ:

Ծանոթացեք մեթոդական ուղեցույցին: Ահա եւ գրքերի ցանկը: Ընթերցասրահում ունենք: Եվ հայտնեք Գալինա Ալեքսանդրովնային, որ հարցազրույցը հաջող է անցել...

Վատ զգացի:

Շնորհակալություն, ասում եմ: Կներեք, որ անգուսպ եղա:

Ոլորեցի մեթոդական ձեռնարկն ու դրեցի գրպանս:

Խնամքով վերաբերվեք, ընդամենը երեք օրինակ ունենք:

Հանեցի ձեռնարկն ու փորձեցի շտկել:

Ու նաեւ, Մարիաննան անցավ շշուկի: Միրո մասին էիք հարցնում... Որքան հասկացա՝ ձեզ հետաքրքրում է՝ ամուսնացա՞ծ եմ, թե՛ ոչ: Ուրեմն ասեմ՝ ամուսնացած եմ:

Դուք սպանեցիք իմ վերջին հույսը, հեռանալիս ասացի ես:

Միջանցքում Գալինան ծանոթացրեց զբոսավար Նաթելլայի հետ: Ու նորից հետաքրքրության անսպասելի պրոթկում .

Մեզ մո՞տ եք աշխատելու:

Փորձեմ:

Միգարետ ունե՞ք:

Նաթելլան Մոսկվայից էր եկել՝ ռոմանտիկ, ավելի ճիշտ՝ արկածախնդրական մղումներով: Մասնագիտությամբ ինժեներ-ֆիզիկոս էր, դաս էր տալիս դպրոցում: Որոշել էր այստեղ անցկացնել եռամսյա արձակուրդը: Ափսոսում էր, որ եկել է: Արգելոցում հրմշտոց է: Ջբոսավարներն ու մեթոդիստները հոգեկան են: Տուրիստները՝ խոզ ու բոի: Բոլորը պաշտում են Պուշկինին: Եվ իրենց սերը առ Պուշկին: Եվ իրենց սերն առ իրենց սերը: Միակ օրինավոր մարդը Մարկովն է...

Ռ՞վ է այդ Մարկովը:

Լուսանկարիչը: Վերջացած հարբեցող է: Կծանոթացնեն: Ինձ սովորեցրել է «Ադդամ» խմել: Ֆանտաստիկ բան է: Ձեզ էլ կսովորեցնի...

Շա՛տ շնորհակալ եմ: Վախենամ, որ էդ գործում ինքս պրոֆեսոր եմ:

Եկեք մի օր մի քիչ քցենք: Հենց գրկում...

Պայմանավորվեցինք:



Բայց դուք վտանգավոր մարդ եք:

Ինչո՞ւ:

Միանգամից զգացի: Շա՛տ վտանգավոր մարդ եք:

Խմած ժամանա՞կ:

Էդ չեմ ասում:

Չհասկացա:

Ձեր նմանին սիրելը վտանգավոր է:

Ու Նաթելլան ցավոտ բշտեց ծնկով... Տե՛ր Աստված, մտածում եմ, Էստեղ բոլորն աննորմալ են: Նույնիսկ նրանք, որ աննորմալ են համարում մնացած բոլորին...

«Աղղամ» խմեք, ասում եմ, ու խաղաղվեք: Ես ուզում եմ հանգստանալ եւ աշխատել: Ձեզ համար վտանգ չեմ ներկայացնում...

Էդ դեռ կտեսնենք, հիստերիկ քրքշաց Նաթելլան:

Հետո սեթեւեթանքով թափահարեց Չեյնս Բոնդի պատկերով կտավե տոպրակն ու հեռացավ:

Ես քայլեցի դեպի Սոսնովո: Ճանապարհը, ձանձրալի դաշտը շրջանցելով, ձգվում էր դեպի բլրի գագաթը: Եզրերին տձեւ կույտերով սեւին էին տալիս խոշոր գլաքարերը: Ձախից թփակալած ձորակն էր: Սարից իջնելիս կեչիներով շրջապատված մի քանի խրճիթ տեսա: Դեկադենտական մոուքներով կեղտակուր այծերը ծուլորեն խոտ էին պռճոկում: Տանիքների վրայով թռչում էին արջնագռավները:

Քայլում էի գյուղով՝ հուսալով, որ կհանդիպեմ մեկնումեկին: Ներկած պատերով գորշ տները խղճուկ տեսք ունեին: Ծուռտիկ ցանկապատերի ցցափայտերը պսակված էին կավե անոթներով: Պոլիէթիլենով պատած հավանոցներում վազվզում էին ճտերը: Չղային մուլտիպլիկացիոն քայլքով ճեմում էին հավերը:

Չի վնգստում էին փրշոտ գետնահույզ շները:

Կտրեցի՝անցա գյուղն ու հետ եկա: Ոտս կախ գցեցի տներից մեկի մոտ: Դուռը չխկաց, ու լվանալուց մաշված երկաթուղայինի վերնաշապիկով մի տղամարդ հայտնվեց սանդղամուտին:

Հարցրի՝ որտե՞ղ գտնեմ Սորոկինին:

Ինձ Տոլիկ են ասում, ասաց նա:

Ներկայացա ու նորից բացատրեցի, որ Սորոկինին են ուզում:

Իսկ որտե՞ղ է մնում, հարցրեց Տոլիկը:

Սոսնովկա գյուղում:

Հենց էս էլ Սոսնովկան է որ կա:

Գիտեմ: Ո՞նց գտնեմ նրան:

Տիմոխային, հա՞, Սորոկինին՞:

Անունը Միխայ Իվանիչ է:

Տիմոխան մի տարի առաջ մեռավ: Հարբած սառել-մնացել էր...

Ախր ո՞նց գտնեմ Սորոկինին:

Երեւի քիչ էր խմել, թե չէ սաղ կմնար...

Սորոկինին, ասում են...

Հո Միշկային չե՞ս հարցնում:

Միխայ Իվանիչ են ասում:

Հենց Միշկան է որ կա: Դոլիխայի փեսան: Ծուռ կպցրած Դոլիխային գիտե՞ք...

Ես եկվոր եմ:

Կարող է՞ Օպոչկինից:

Լենինգրադից:

Գիտեմ, լսել եմ:

Հիմա ո՞նց գտնենք Միխայ Իվանիչին:

Միշկային, հա՞:

Էդ եմ ասում:

Տոլիկն անթաքույց ու գործնական միզեց սանդղամուտից: Հետո կիսաբաց արեց դուռն ու հրամայեց .

Միլիցիայից, ալիմենտի գործով...

Մնմիջապես դուրս ցցվեց մի շառագույն մոռոթ՝ շոայլ զարդարված կապուտակ աչքերով .

Ո՛նց... Ո՛ւմ... Հրացանի հարցով ե՞ք...

Ասացին՝ վարձով սենյակ ունեք:

Միխայ Իվանիչի դեմքին ուժգին շփոթմունք արտահայտվեց: Հետագայում համոզվեցի, որ դա նրա արձագանքն է ցանկացած, նույնիսկ ամենաանմեղ հայտարարությանը:

Սենյա՞կ... Էդ... Ինչի՞ համար...

Արգելոցում եմ աշխատում: Ուզում եմ սենյակ վարձեմ: Ժամանակավոր: Մինչեւ աշուն: Ազատ սենյակ ունե՞ք:

Ախր մորս տունն է: Մորս անունով է: Մերս էլ Պսկով է գնացել... Ուտերն ուտել են...

Այսինքն վարձով սենյակ չե՞ք տալիս:

Հերոս հրեաներ էին կենում: Հոգուս մեղք չանեմ, կուլտուրական մարդիկ էին... Ո՛չ լաք, ո՛չ աղեկալոն... Մենակ սպիտակ, կարմիր ու գարեջուր... Անձամբ ես հրեաներին հարգում եմ:

Նրանք Քրիստոսին են խաչել, միջամտեց Տոլիկը:

Էդ երբ էր, հա՛, գոռաց Միխայ Իվանիչը: Հեղափոխությունից առաջվա բան ես ասում:

Վարձով սենյակ, հարցրի, տալիս ե՞ք, թե՛ չէ:

Տար ցույց տու մարդուն, շավարը կոճկելով՝ հրահանգեց Տոլիկը:

Երեքով քայլեցինք գյուղական փողոցով: Չափարի մոտ մի կին էր կանգնել, հագին տղամարդու պիջակ, դարձածալին՝ Կարմիր դրոշի շքանշան:

Ջի՛ն, պարտքով մի հինգանոց տու, կանչեց Միխայ Իվանիչը:

Կինը ձեռքը թափ տվեց:

Գերեզման կտանի քեզ էդ խմիչքը... Լսել ե՞ս, որոշում է եղել: Բոլոր հարբողներին լարով կախելու են:

Չէ՛, մի, քոքոսաց Միխայ Իվանիչը: Էրկաթը չի հերիքի: Մեր սաղ մետալուրգիայի վերջը կգա...

Հետո ավելացրեց...

Ա՛յ քեզ պատավ անտեր: Փետ կուզես, չէ՛... Անտատնտեսությունում են աշխատում, դրուժբիստ են...

Ի՞նչ, չհասկացա ես:

Բենզինի սղոց եմ բանացնում... Գործս փետի հետ է... Խրրթ, ու տասնոցը ջեբդ  
է:

Դրուժբի՛ստ, թոնթորաց կինը, փետի հե՛տ... Խմելու հետ է քու գործը... Նայի՛  
ոտերդ չտնկես...

Դժվա՛ր է, գանգատվելու պես ասաց Միխայիլ Իվանիչը:

Լայնաթիկունք, քարեկազմ մարդ էր: Նույնիսկ կեղտոտ, ճղճղած հագուստը չէր  
կարողանում այլանդակել նրան: Կարմրագորշ դեմք, նիհար ու գորեղ  
անրակներ՝ կոճակներն արձակ վերնաշապիկի տակ, գսպանակվող, կտրուկ  
քայլվածք... Ակամա հիանում էի նրանով...